

Jules Verne

(1828.—1905.)

Ovaj se zanimivi pisac rodio 8. veljače 1828. u Nantesu, te su Francuzi ove godine proslavili njegovu stogodišnjicu. Nedavno je pariška naknadna knjižara Hachette izdala sva njegova djela. Glavna su ova: Pet sedmica u balonu (1863), Put k središtu zemlje (1866. dvije sveske), Djeca kapitana Granta (3 sveske, 1867), Dvadeset tisuća milja ispod mora (2 sveske, 1869), Oko zemlje u 80 dana (1873), Ilustrirana geografija Francuske (1867), Povijest velikih putovanja i velikih putnika (6 svezaka, 1878), i t. d. J. Verne je umro u Amiensu 24. ožujka 1905. Tu su mu podigli i spomenik, a prvi je za nj dao svoj prinos car Vilhelm II.

Glavna je tajna Julija Verna, što znade popularizirati znanost, ali u veselom i vrlo zanimivom načinu. On je često bizaran u svojim prizorima, ali mu to čitatelji rado opraštaju, jer ih u svojim opisima prenosi kao orao na svojim krilima u daleke visine. Jednako moramo kazati i o imenima, da su često bizarna, kao n. pr. Michel Strogoff, Ivan Ogareff, Gedeon Spilett, Mathias Sandorf, Patrick O' Donovan, Hadigine Elizondo. No divni su opisi n. pr. vjetra u »Ile mystérieuse« ili tragičnog prizora u »Un capitaine de quinze ans«, te bijeg ispred poplave u »Les enfants du Capitaine Grant«, oluja na Crnom moru u »Keraban le Tetu«.

Verne je učitelj znanstvenog romana. Svi mu kritičari priznaju tu prednost. On je znao gotovo proricati, kako će daleko znanost doprijeti. On najavljuje tolike godine unaprijed u »Vingt mille lieues sous les mers« (1870) eru podmornice, u »Maison à vapeur« (1880) automobil, u »Les tribulations d' un Chinois en Chine« (1879) ionograf, u »Une ville flottante« (1871) velike parobrode, u »Cinq semaines en ballon« (1871) plovljenje po zraku i u »Albatros« borbu u zraku pomoću aeroplana.

Mladi je Jules Verne došao u Pariz, da tu uči pravo. Tu zaželi, da postane dramatičarom i piscem komedija. G. 1850. su predstavljali u Vaudevillu njegovu komediju u jednom činu u stihovima »Les Pailles rompues«. Iza toga je napisao librete za komične opere. G. 1861. je izišao s komedijom u tri čina »Onze jours de songe«. No sve mu je to bilo premalo, te počne pisati u časopisima »Musée des familles« i »Magazin d' éducation et de récréation« kao pisac drama. Ovog se smjera nije nikada odrekao, pa stoga susrećemo i u njegovim romanima prizora, koji su uistinu potresni kao ulomci drama. Ali kako mu ne doniješe prave slave njegovi čisto znanstveni romani, tako ni drame ni komedije; zapravo je stekao slavu tekar svojim fantastičnim romanima, kakovi su »Put oko zemlje u 80 dana« i slični.

Armand Praviel u »Correspondantu« 25. siječnja 1928. zgodno opaža o svim Verneovim djelima: »Ne znamo, koje su posebne sposobnosti ovoga romansijera. I najslabija njegova djela u književnom pogledu, imaju nešto, što ih drži da ne padnu u zaborav, a to nešto, što on ima za svoje mlade čitatelje, a i za druge, jest topla duša u pripovijedanju« (276).

Jedno nas pitanje napose zanima: Kako je Jules Verne vjerski osjećao? O tome nam izvješćuje gđa Allotte de la Fuye u svom djelu »Jules Verne, sa vie son oeuvre«. Ona nam tu pripovijeda, kako se Verne rodio od dobre obitelji, koja je bila religiozna. Julijev je otac bio ozbiljan i uvjereni katolik, koji je g. 1870. pisao svom subratu, kada mu je sin bio odlikovan: »Mio mi je Julijev uspjeh. Njegovi čitaoci postaju bezbrojni, ali što koristi čovjeku, ako sav svijet predobije i svoju dušu izgubi?« Julije je uistinu bio dobar u svojoj mladosti, kako se to zrcali iz njegova pisma, u kome piše nekom znancu: »Moramo vjerovati, da mu je dano te će biti sretan u drugom svijetu. Ta misao, ta sigurnost mora nam biti velikom utjehom u žalosti. Ateiste se regbi moraju neprestano tužiti, jer oni ne mogu ni da naslute besmrtnu sreću onih, koje oni ljube; oni dapače nemaju ni nade, da će se opet jednom vidjeti«. Kad je nekoliko godina iza toga umro njegov prijatelj, ovako se on izražuje: »Bez sumnje je on vjerovao u Boga, ali vrlo malo mislim, u katoličku brsmrtnost duše i još manje u kršćansku vjeru. On je umro, misleći da si nema što da predbaci, ali je napokon umro onako. Gdje je?« I svom ocu piše: »Nevjera, koja se nekima čini umnom slobodom, po mom je sudu umna slabost«. I. F. Duquesnel veli o Verneu: »Verne je uvijek spreman na odgovor, da se podruguje, skeptik u svemu, ali ne u svom podrijetlu bretonskom, on se drži svega svoga života katoličke vjere«. Da, on je bio čovjek iskren i svoje se vjere nije stidio kao toliki u doba Drugog carstva. Kada je spremao svoju studiju o Edgaru Poe, požali, što taj umnik svršava svoje pripovijesti materijalistički i što hoće da protumači pomoću fizičkih zakona i bez Božje Providnosti. Verne je imao tada 34. godinu, kada je tako pisao o Poeu.

Ipak Verneovi romani odišu laičkim duhom. Koji je tome uzrok? O tome piše pariška »La vie catholique« 3. ožujka t. g. ovako: Kada je Verne krasno uspio sa svojim romanom »Pet sedmica u balonu«, privezao ga je uza se njegov nakladnik Hetzel. Taj je čovjek bio vrlo okretan i sposoban, ali antiklerikaln, protukatolik. Gore spomenuti časopis »Magazin« objelodanjivao je Verneove stvari, ali je taj časopis pripadao framazunskoj Ligi poduke. Taj je nakladnik uvjerio Vernea, da će imati mnogo više čitaoca, ako ispusti vjerske refleksije i opise. Naravno malo po malo i Verne je počeo biti hladan prema vjeri. On je doduše g. 1884. pohodio papu Leona XIII. i bio je oduševljen, ali je to bilo

prekasno, da bi u njemu opet oživjela stara vjera i da bi popravio već objelodanjena djela. On se dapače 4 godine kasnije dade birati na crvenoj socijalističkoj listi u gradu Amiensu, i ako je izjavio, da u socijalnom pogledu želi red i na vladi pravednu stranku.

Gđa Allotte opaža, da je romansijer imao dobru ženu. Ta je vrlo dobro na nj utjecala. U svojoj zadnjoj bolesti reče joj, neka mu dovede svećenika prije negoli liječnika. Ona je to poslušala. Julije se ispovijedio i reče svećeniku: »Vi ste mi pomogli, ja sam se preporodio«. I umro je kao uvjereni katolik.

Na hrvatski su prevedena ova njegova djela: Ideja doktora Oxa, Gospodar svijeta, Kapitan Hatteras, Krvava noć u Mehiku, Od zemlje do mjeseca, Crna Indija, Put k središtu zemlje, Put oko zemlje za 80 dana, U potrazi za brodolomcima, U školi Robinzona, Zvijezda Juga, Pet nedjelja u balonu. Hrvatska mladež to čita i danas kao i pred 20 i 30 i više godina. No možemo li mi kao katolici to preporučiti? Ne. U djelima fali glavno, što moramo mi katolici tražiti, a to je: Da nas svaka lektira romana učini boljima. Može li se to kazati o Verneovim romanima? Vidjeli smo, kako su vjerski indiferentni, a bez vjere nema ni govora o vjerskom napretku ili čak odgoju. Kada bi nam netko kazivao: Ipak je bolje, ako mladež čita Vernea negoli Zolu ili kojega lošeg romansijera, odgovorili bismo: ako se mladež baš mora hraniti lošom duševnom hranom, onda je bolje, da se hvata vjerski indiferentne kao manjeg zla. Ali Julije Verne ne će nikada biti katolički pisac, pa ga stoga ne možemo ni preporučiti katoličkoj omladini.

